

11 september 2019

nummer 99

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

De doorstroom van de Ad naar de Bachelor... en de verplichtingen over en weer...

- *Wettelijk gezien*
 - *Wat vindt de wetgever nog meer (via de toelichtingen)*
- *Alvast met de Ad naar de Bachelor (met wat uitloop in de Ad)*
 - *Wat zet je in de OER en het Studentenstatuut*
- *Communiceren naar (a.s.) studenten over consequenties*
 - *Landelijke samenwerking*
 - *En...*

Inleiding

Sinds de verzelfstandiging van de Ad-opleiding doen hogescholen, alleen en in samenwerking met elkaar, ervaring op met de manier waarop de doorstroom naar een resterend programma van een Bachelor het beste kan worden vormgegeven – ingebed in regelingen en onderliggende procedures die daarvoor nodig zijn. Maar de eerste grote groep studenten die er echt mee te maken krijgt, bestaat uit degenen die in 2018 begonnen zijn.

Daarom lijkt het niet verkeerd om nog eens in te gaan op de eisen die aan deze regeling worden gesteld en op de uitwerking ervan, onder andere in de onderwijs- en examenregeling van een Ad-opleiding. Maar ook is het handig om te bezien wat het betekent voor de andere partij die dan wel in de wetgeving wordt genoemd, maar als ontvangende bacheloropleiding verder eigenlijk geen formele verplichtingen heeft. In de toelichting bij de wet voor de invoering van de zelfstandige Ad staat wel uitdrukkelijk hierover het een en ander, maar de vraag is in welke mate dergelijke teksten verplichtend zijn. Toch kan het nalopen ervan goed zijn om te voorkomen dat er misverstanden gaan ontstaan, binnen het complexe systeem.

De Ad- en bacheloropleidingen moeten aldus samen ervaringen opdoen en deze de komende jaren vertalen naar transparante en studentvriendelijke stukken in hun eigen en gezamenlijke communicatie. Dat alles is van belang als het gaat om keuzes die studenten kunnen maken bijvoorbeeld uit een rechtstreekse route van vier jaar naar de Bachelor en de route van twee plus twee via de Ad – met alle voordelen die daarmee al dan niet samenhangen.

Hieronder gaat we in een aantal paragrafen in op de meeste relevante aspecten. Mochten er zaken ontbreken, dan horen we die graag (en vervolgens kan er altijd in de komende periode een aanvullend PamflAd verschijnen).

1 Wetgeving: formeel en via de toelichting

Het blijkt uit vragen in onze richting dat het regelen van de doorstroom Ad-Bachelor complexer ligt dan iedereen zo even snel kan bedenken. Het betekent dat er aan de ene kant juristen zijn die alleen de WHW erbij pakken en aan de andere kant de onderwijsmanagers en -beleidsmakers die ook scherp in de gaten houden wat er zoal ten grondslag ligt aan een wet - en dus een aanvullende analyse maken van hetgeen er staat in de daarvoor gemaakte memorie(s) van toelichting.

Wettelijk

In de WHW staat alleen maar op dit punt in artikel 7.13 lid 3, gaande over de OER, het volgende: *“In de onderwijs- en examenregeling van de associate degree-opleiding wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn voor een aan de instelling afgestudeerde met een graad Associate degree om door te stromen naar een bacheloropleiding.”*

Heel strikt genomen is dit een 'loze' bewering, aangezien elke Ad-gediplomeerde zich bij elke hbo-bacheloropleiding mag en kan aanmelden – en toegelaten kan worden. Dus men kan volstaan met in de OER te zetten: 'Als je een Ad-diploma hebt behaald, kun je je daarna aanmelden bij elke bacheloropleiding in ons land, conform de daarvoor geldende procedure.'

Dat is natuurlijk wel erg kras en simpel geformuleerd. Daarom neigen juristen ertoe om toch maar aan het Ad-management te vragen in te zoomen op een bepaalde groep met hbo-bacheloropleidingen die ze 'in hun greep kunnen houden'. Dat betreft in ieder geval een lijst met opleidingen die aan de eigen hogeschool worden verzorgd, met dezelfde variant (vt, dt dan wel duaal), en die als zodanig onder alle fluctuerende omstandigheden een resterend bachelorprogramma van twee jaren kunnen aanbieden, dus geldend voor de zgn. inhoudelijk en iets minder inhoudelijk verwante Ad- en bacheloropleidingen¹.

Dergelijke arrangementen en daaruit voortvloeiende verplichtingen (toezeggingen bij het kiezen voor een Ad en tijdens de studie zelf) kunnen intern worden geregeld met bilaterale overeenkomsten alsmede met inzet van managementcontracten van de Ad- en bachelor-managers met het College van Bestuur, geworteld in het instellingsbeleid en de daarmee samenhangende strategie.

Het wordt wel anders als het gaat om:

- Niet-verwante interne doorstroom naar een bacheloropleiding
- Verwante en niet-verwante doorstroom naar een variant van de bacheloropleiding die afwijkt van de variant van de Ad-opleiding (bijv. van voltijd naar deeltijd), intern te regelen
- Verwante, niet-verwante en van de variant afwijkende doorstroom naar een bacheloropleiding van een andere hogeschool.

Gelet op de toelichting op de wet

Bij de invoering van de Ad als zelfstandige opleiding sprak de overheid hooggespannen verwachtingen uit ten aanzien van de wijze waarop het hbo, de instellingen dus, studenten de kans bieden om na de Ad de Bachelor te behalen. Dat werd nog eens benadrukt door het besluit om niets aan te passen in de regelingen voor de prestatiebeurs en de bekostiging voor de hogescholen. Kort door de bocht gesteld werd daarmee het signaal afgegeven dat 'de leerweg naar de Bachelor via de Ad' ook gewoon vier jaar moet en kan duren.

Dat is voorstelbaar voor inhoudelijk verwante doorstromers, maar deze verwachting sluit niet aan bij de optie die studenten hebben om na de Ad toch een andere weg in te slaan. Nu doen ze het ook al gedurende de Bachelor, maar dan als uitvaller en switcher...

Hier een lijstje met citaten uit de toelichting op de wet die betrekking hebben op die nadrukkelijke verwachting van een leerweg van vier jaren – en op de rol van ontvangende bacheloropleidingen, die – voor alle duidelijkheid - niet is vertaald naar een formele wettekst. In de annex geven we de volledige teksten waaruit de citaten zijn gehaald.

Voor de Ad-opleiding:

- *Mede gelet op het voorgaande moet het, om een goede keuze te kunnen maken, voor een kandidaat-student helder zijn welke mogelijkheden een associate degree-opleiding biedt op de arbeidsmarkt en voor verdere scholing in het hoger beroepsonderwijs en wat de verschillen zijn tussen een associate degree-opleiding en een hbo-bacheloropleiding.*
- *De onderwijsinstelling is op grond van artikel 7.13, 7.15 en 7.59² van de WHW verplicht dergelijke informatie aan kandidaat-studenten te verstrekken. Op grond daarvan moet de student*

¹ Kort over het aantal studiepunten voor de totale route. Er staat in de wet dat een Ad 120 punten heeft, maar dat de instelling best zelf een Ad-programma met wat meer punten mag maken bijvoorbeeld vanwege de specifieke extra eisen die het regionale werkveld stelt (maar dan verwacht de overheid wel dat de opleiding in twee jaren wordt aangeboden, gelet op alle andere regelingen die als zodanig niet worden aangepast). Voor het resterende programma dat na de Ad dient te leiden tot de Bachelor staat qua omvang niets in de wet, dus ook niet dat het geheel (minimaal) 240 punten dient te zijn. In principe zou dit kunnen leiden tot situaties als: 120 + 120 / 130 + 110 / 130 + 120 / 120 + 100, enz. Dat het geheel minder dan 240 wordt, is niet logisch, maar werkend met leeuuitkomsten zou het nog wel eens best te verantwoorden zijn.

² In de annex staan delen van deze artikelen uit de WHW, die o.a. laten zien dat de studieopbouw ook aan de a.s. studenten vooraf bekend moeten zijn gemaakt, met alle consequenties van dien. Het gaat er daarbij om dat er voldoende en juiste informatie is te vinden in de onderwijs- en examenregeling, maar ook het zgn. studentenstatuut. Studenten mogen ervan uitgaan dat die informatie klopt en streng wordt nageleefd.

een afgewogen keuze kunnen maken tussen een associate degree-opleiding of een hbo-bacheloropleiding, waarbij hij ook rekening kan houden met de eventuele (financiële) gevolgen van die keuze. Hierbij kan de kandidaat-student rekenen op ondersteuning en begeleiding vanuit de vo-school of de mbo-instelling in het kader van loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB).

Voor de Ad- en de B-opleiding samen:

- *Het wetsvoorstel voorziet in een taak voor instellingen om de verdere opscholing van afgestudeerden aan associate degree-opleidingen te bevorderen. Het betreft zowel een taak voor de instelling die de associate degree-opleiding verzorgt als voor de instelling die de hbo-bacheloropleiding verzorgt waarnaar de associate degree-student wil doorstromen.*
- *Het is wenselijk dat de hogescholen in gezamenlijkheid tot een ruim aanbod van hbo-bacheloropleidingen komen waarnaar associate degree-afgestudeerden kunnen doorstromen. Hiermee wordt recht gedaan aan de profilering van de student en de emanciperende functie van de associate degree-opleiding.*
- *De reacties (op het wetsvoorstel) zijn aanleiding geweest om de bepalingen aan te passen waarbij het belang van de associate degree-afgestudeerden centraal staat. Gedurende het overstapproces naar de hbo-bacheloropleiding hebben de instelling die de associate degree-opleiding verzorgt en de instelling die de hbo-bacheloropleiding verzorgt, op verschillende momenten verantwoordelijkheden ten aanzien van de student. Hierbij dient bijzondere aandacht uit te gaan naar mogelijke vrijstellingen voor de afgestudeerde associate degree-studenten en de programmatisch aantrekkelijke inrichting van de hbo-bacheloropleiding voor de associate degree-afgestudeerden*

Voor de bacheloropleiding:

- *De instellingen die hbo-bacheloropleidingen verzorgen waarnaar de associate degree-student overweegt door te stromen, dragen er zorg voor dat de student kennis kan nemen van de inhoud en duur van het resterende deel van hbo-bacheloropleidingen. Deze instellingen dragen er ook zorg voor dat de associate degree-afgestudeerde die voor de hbo-bacheloropleiding kiest, het resterende deel van de opleiding op een zo efficiënt mogelijke wijze kan afronden, bij voorkeur in een verkorte periode. Hierbij zij aangetekend dat het uiteindelijk aan de examencommissie van de desbetreffende (groep van) hbo-bacheloropleidingen is om te bepalen welke programmadelen de associate degree-afgestudeerde nog moet volgen om een hbo-bachelor-diploma te kunnen behalen.*

Het is op basis van deze citaten helder dat Ad- en bacheloropleidingen die een doorlopende leerweg vormgeven, en daarover afspraken kunnen en willen maken, een gedeelde verantwoordelijkheid hebben. Ze dienen die afspraken zodanig hard te maken dat ze gelden vanaf een jaar voor de start van een bepaald Ad-cohort tot en met drie jaar na die start (er vanuit gaande dat ook met een jaar vertraging een student kan terugvallen op het arrangement voor de doorstroom).

Verantwoordelijkheden

Hieronder worden de verantwoordelijkheden voor de Ad- resp. de bacheloropleiding nog eens apart doorgenomen.

Ad-opleiding

Het is de Ad-opleiding die dient te fungeren als de spin in het web van leerwegen die lopen via het behalen van het Ad-diploma. Los van de kracht van de Ad op zich, is het voor diverse doelgroepen van belang zicht te houden op het behalen van het bachelordiploma of op eventuele (informele) scholing (bedrijfsopleidingen) die voortbouwt op de Ad.

Daarom is het van belang zo accuraat, actueel en transparant mogelijk te zijn in het communiceren naar a.s. studenten over de mogelijkheden die de Ad biedt in het samenstellen van leerwegen. Daarvoor is onlosmakelijk de steun van bacheloropleidingen nodig, als het gaat om het resterend programma, de randvoorwaarden en de onderliggende processen en procedures. Maar hoe beter de Ad-opleiding de eigen 'wensen' formuleert en hoe sneller men de mogelijkheden vastlegt met de bacheloropleidingen, des te effectiever dit alles kan plaatsvinden.

Het is uiteraard altijd wel een kwestie van vertrouwen, ook al omdat wettelijk gezien het Ad-management onder alle omstandigheden de eindverantwoordelijkheid draagt voor het geheel. Een CvB kan zonder meer aanvullend werken met managementcontracten op een hoger niveau binnen

de instelling, om ook het bachelor-management een heldere plek te geven bij het vaststellen van de 'piketpalen' voor studenten, met de 'beslismomenten'.

De Ad vormt dus de schakel tussen de vooropleiding en de hbo-bachelor. Deze fases moeten allemaal worden afgedekt. We lopen ze hier zo goed mogelijk door.

Vooropleiding:

- In het materiaal dat ter beschikking staat van de a.s. studenten, moet het een en ander staan over de mogelijkheden met de Ad. Eigenlijk begint het keuzeproces al in de beginfase van een mbo-inleiding en bij het kiezen van profielen in het havo en vwo. De informatie kan dan in principe worden beperkt tot de hoofdlijnen, over mogelijke leerwegen en consequenties van bepaalde keuzes. Het is zonder meer verstandig om daarbij vermelden dat het nodig is om voortdurend zelf als a.s. student in de gaten te houden wat de exacte gegevens zijn.
- De bronnen zijn de websites van de hogescholen zelf en tevens studiekeuze123. Zaken als toelatingseisen en andere aspecten die met de toelating te maken hebben, staan ook op andere plekken, maar niet altijd in formele zin afgedekt. Het is derhalve goed om na te gaan welke bronnen voor a.s. studenten onder regie van de hogeschool vallen.
- Bij de studiekeuzecheck moet de voorlichting over de keuze tussen een Ad en Bachelor geen gescheiden activiteit zijn, zodat er geen afwijkende zaken worden gecommuniceerd.
- In een Keuzedeel Voorbereiding HBO voor mbo-4-studenten mag in voorkomend geval het onderscheid tussen de Ad en de Bachelor en de daarmee samenhangende consequenties nadrukkelijk niet ontbreken.
- In brochures, flyers en andere documenten kan de hogeschool zich beperken tot de algemene informatie, met een tekst op hoofdlijnen. Er kan vervolgens worden verwezen naar een deel van de website waar de meest actuele informatie staat (per cohort, met alle disclaimers die nodig worden geacht...).

Tijdens de opleiding:

- De wettelijk vereiste informatie dient te zijn opgenomen in de OER en in het Studentenstatuut.
- Begeleiders (mentoren e.a.) moeten up-to-date informatie hebben over de doorstroom naar een resterend programma bij een bacheloropleiding (met mogelijk iemand die als expert optreedt, in voorkomend geval centraal te raadplegen).
- Er is een lijst beschikbaar via de website waarin de mogelijkheden staan ten aanzien van de doorstroom naar een bacheloropleiding – in ieder geval voor dezelfde opleidingsvariant (vt, dt, duaal) – waarbij het gaat om een resterend programma van twee jaren. Het kunnen naast duidelijk inhoudelijk verwante opleidingen ook bacheloropleidingen zijn die een andere focus kennen, maar die in staat zijn om altijd een tweearig resterend programma aan te bieden (mogelijk alleen voor Ad'ers die gezien worden als zij-instromers).
In deze lijst wordt onderscheid gemaakt naar een doorstroom binnen de eigen instelling en naar een andere hogeschool (als daarmee afspraken zijn gemaakt). In beide deellijsten staan in ieder geval de desbetreffende bacheloropleidingen met de volgende aspecten vermeld:
 - Aantal studiepunten van het resterende bachelorprogramma
 - Inhoudelijk verwant of minder inhoudelijk verwant
 - Opleidingsvariant(en)
 - Vestigingsplaats(en)
 - Mogelijke beperkingen bij richtingen die binnen de bacheloropleiding worden aangeboden
 - Zaken die eventueel binnen de Ad (extra) moeten zijn gedaan en andere voorwaarden
 - Procedure die dient te worden gevolgd voor de aanmelding
 - Geldigheid voor het betreffende cohort (gelet op eventuele vertraging).
- Er is tevens een lijst beschikbaar via de website betreffende de doorstroommogelijkheden waarvoor een dergelijk resterend programma op zich niet kan worden gegarandeerd d.w.z. dat het gaat om bacheloropleidingen die hebben aangegeven bereid te zijn om Ad'ers te laten instromen op basis van maatwerk en een gerichte beoordeling van de mogelijke vrijstellingen. Om elkaar als Ad- en bacheloropleidingen dus niet teveel 'in de greep' te houden, wordt aangeraden alleen daarop de namen van die opleidingen, de instelling, de variant en de te volgen procedure te vermelden.

- Op de website staat algemene informatie over de formele consequenties voor de student (rechten, beurs, gebruikmaken van het aanbod voor dit cohort, e.d.) voor de volgende gevallen:
 - direct doorgaan na de Ad (zonder en met vertraging), inhoudelijk verwant
 - direct doorgaan na de Ad (zonder en met vertraging), niet-inhoudelijk verwant
 - niet direct doorgaan na de Ad.
- Er zijn op basis van de afspraken die met bacheloropleidingen zijn gemaakt en in samenwerkingsovereenkomsten zijn vastgelegd, mogelijkheden voor studenten om extra vakken te volgen, tijdens de studie en ter voorbereiding op de doorstroom naar de bacheloropleiding. Er wordt daarvoor jaarlijks een overzicht gemaakt, per semester, met welke vakken en onderwijs-eenheden het betreft. Studenten die belangstelling hebben hiervoor en weinig studieovertraging hebben, kunnen zich op basis daarvan in het voorafgaande semester hiervoor inschrijven.

Aan het eind van de Ad-opleiding (inclusief een beperkte uitloop...)

Een interessant doch lastig punt maar waarvoor in samenspraak met de bacheloropleiding van iemands keuze toch een procedure dient te worden ontworpen, is het geval waarbij een student na twee jaren nog maar een beperkt aantal studiepunten hoeft te behalen. Anders gezegd, deze persoon zou nog een jaar bij de Ad ingeschreven moeten staan om bijvoorbeeld (maximaal) 15 punten te verwerven.

Mede meegaand in de gedachte van de overheid dat de leerweg Ad-B het liefste 4 jaar vraagt, is het derhalve goed als deze student alvast met die bacheloropleiding kan starten. Maar naast allerlei formele eisen vraagt dit ook nogal wat van beide partijen, om dit voor elkaar te kunnen boksen. In een volgend nummer kunnen we hieraan verder apart aandacht besteden (met wat onderzoek naar allerlei kansen en belemmeringen), maar hier alvast een paar aspecten die bij het ontwerpen van een samenwerkingsmodel in ogenschouw zijn te nemen.

- De eerste inschrijving zou bij de bacheloropleiding kunnen zijn, de tweede inschrijving bij de Ad (waardoor de bacheloropleiding de bekostiging en het collegegeld ontvangt).
- De Ad-opleiding vangt geen diplomabonus voor deze student, dus die wordt ook niet 'gemist'.
- Er moet worden bezien of de Ad'er op basis van de eerdere vooropleiding tot de Bachelor kan worden toegelaten, samen met het behaalde eerste Ad-leerjaar.
- Er moet een maatwerkprogramma komen voor die resterende onderdelen van de Ad-opleiding, liefst zo compact mogelijk, zodanig dat zo snel mogelijk aan eventuele eisen die aan bepaalde vakken en eenheden van de bacheloropleiding worden gesteld, kan worden voldaan.
- Deze student kan in principe aanschuiven bij bestaande Ad-groepen of eventueel meedoen bij een andere variant (mogelijk bij deeltijd als hijzelf voltijds studeert), waardoor de marginale kosten laag kunnen blijven.

Er moet door de betrokken opleiding een goede inschatting worden gemaakt van de situatie die hiervoor ontstaat, zodanig dat de student niet in problemen komt. De focus moet liggen op het afronden van de Ad.

Wat betreft de bekostiging door de overheid is het een kwestie van geven en nemen. De bacheloropleiding neemt ook een risico en krijgt in ieder geval geld. De Ad-opleiding mist een derde jaar aan bekostiging, maar daarmee zouden 'slechts' maximaal 15 punten behoeven te worden verzorgd. Natuurlijk zit 'die winst' in een verdienmodel van de opleiding, maar op deze wijze kan blijik worden gegeven van een soort solidariteit. Als deze Ad'er pas na drie jaar zou doorstromen, blijft er voor de bacheloropleiding nog maar een jaar geld over.

Een interessante casus is of je met elkaar kunt afspreken dat in het geval deze student er ook daadwerkelijk baat bij heeft gehad en in vier jaren de Ad en Bachelor haalt, de diplomabonus voor de bacheloropleiding wordt gedeeld met de Ad-opleiding...

Dit scenario is dus het onderzoeken waard. De communicatie met de student met absoluut helder zijn, zonder loze beloftes. Het moet een vorm van beloning zijn, in een situatie dat de student ook niet alles valt te verwijten en heeft laten zien deze constructie aan te kunnen.

Bacheloropleiding

Kun je bij de Ad-opleiding zonder meer spreken van een zeer actieve rol bij de vormgeving en communicatie betreffende de doorstroom, formeel gezien kent de bacheloropleiding in eerste instantie een meer passieve rol. Er staat in de toelichting op de Ad-wet: *De instellingen die hbo-*

*bacheloropleidingen verzorgen waarnaar de associate degree-student overweegt door te stromen, dragen er zorg voor dat de student **kennis kan nemen** van de inhoud en duur van het resterende deel van hbo-bacheloropleidingen.*

Je kunt dit – heel simpel - lezen als dat als een Ad-student tijdens de studie (maar wel op tijd) aanklopt bij een bacheloropleiding binnen of buiten de eigen hogeschool, er formeel antwoord moet worden gegeven met wat hem of haar te wachten staat qua mogelijkheden voor het resterend programma. Dat heeft er alle schijn van dat een bacheloropleiding rustig kan afwachten tot dergelijke verzoeken ergens een keer binnenkomen.

Maar ook dan zal er toch een procedure in werking dienen te treden zodanig dat de Ad-student zich op basis van de verkregen informatie op de doorstroom kan voorbereiden en eventueel maatregelen kan nemen om te voldoen aan de eisen die aan het resterend programma in voorkomend geval worden gesteld. Er zal aan de kant van de bacheloropleiding sprake moeten zijn van een structuur met betrekking tot de serviceverlening aan Ad-studenten.

De wetgever spreekt aan de ene kant van een 'resterend programma', dus wat nodig is in aanvulling op de Ad om de bachelorgraad te behalen, en aan de andere kant van 'vrijstellingen en een daarbij behorende verkorte periode' binnen het vierjarig bachelorprogramma. Maar in beide gevallen hoopt, verwacht en meent de overheid dat iedereen erbij gebaat is dat de totale leerweg zo efficiënt mogelijk is – en bijvoorbeeld geen 'gatenkaas' wordt met bachelor-onderdelen die worden uitgesmeerd over meer dan twee jaren. Anders gezegd, er is sprake van een duur van vier jaren (al mag het aantal studiepunten wel wat meer dan 240 zijn en kan er dus worden gevraagd extra onderdelen te doen in de Ad dan wel in het begin van het resterende bachelorprogramma).

Er wordt niet expliciet gesproken over het gaan doen door een Ad'er van een niet-verwante bacheloropleiding die een resterend programma van drie jaar vergt. Daarvoor zijn namelijk zowel de prestatiebeurs als de bekostiging van de instelling sowieso ontoereikend. Vandaar het verzoek aan de instellingen om het resterende programma zo kort mogelijk te houden. En misschien is het impliciet ook wel een oproep aan de betrokkenen om binnen zo'n niet-verwante bacheloropleiding te bezien of er een maatwerk-afstudeerrichting mogelijk is voor die Ad'ers, met een eigen 'smoel' en een focus op een specifiek deel van de arbeidsmarkt.

Moet een bacheloropleiding bij dit alles eigenlijk het voortouw nemen, dus op zoek gaan naar nieuwe instroom³? Dat kan als men denkt dat dit nodig is en ook mogelijk is op basis van een voldoende aantal studenten die met een Ad voor de Bachelor komt studeren.

Maar het ligt voor de hand dat in ieder geval elk verzoek van een Ad-opleiding tot samenwerking serieus moet worden onderzocht en vastgelegd, zeker alwaar men het vermoeden heeft dat er voldoende Ad'ers zullen gaan opteren voor een specifieke bacheloropleiding. Dat is zonder meer het geval als de route via de Ad een bruikbaar en veel gekozen alternatief gaat worden voor de vierjarige bacheloropleiding.

Als de ontvangende bacheloropleiding voor elk Ad-cohort (inclusief de fase waarin de a.s. studenten zich oriënteren op hun keuze) het pakket aan toezeggingen over een resterend programma kan waarmaken, wordt dit alles in een samenwerkingsovereenkomst vastgelegd. De Ad-opleiding vertaalt het naar de OER en het Studentenstatuut, en de bacheloropleiding legt de hoofdzaken eveneens vast in de OER en andere relevante documenten.

Beide zorgen ervoor dat op hun websites voldoende informatie is te vinden, aangevuld met voorbeelden betreffende de consequenties voor de studieduur, de prestatiebeurs, het leenstelsel en andere zaken die meespelen bij het maken van een keuze voor de Ad dan wel de Bachelor.

In de communicatie en in de documenten voor studenten en bijvoorbeeld de ouders en decanen kunnen allerlei zaken in ieder geval worden vermeld als het gaat om de doorstroom. Het ligt voor de hand om daarbij twee categorieën te hanteren:

³ Het is uiteraard aan de bacheloropleiding om te bepalen wat het instroombeleid is. Met de Ad in het hbo zijn er bij de bacheloropleiding drie mogelijke instroommomenten: instroom in jaar 1, directe doorstroom met de Ad in de hoofdfase en indirecte instroom in de bacheloropleiding van oudere studenten met o.a. een Ad op zak. Als er steeds meer mbo'ers zijn die voor de Ad kiezen, en dus minder voor de Bachelor, zal het zeker nodig zijn om als hogeschool te bepalen of de werving van Ad'ers voor een resterend bachelorprogramma nodig is om de levensvatbaarheid van de opleiding in stand te houden. Ook betekent het relatief meer havo-instroom en dus de mogelijkheid om de focus meer te verleggen naar die doelgroep.

1. Verwante doorstroom, met een resterend programma van nominaal twee jaar
 2. Niet-verwante doorstroom, met een resterend programma van meer dan twee jaar.
- Bij beide kan het gaan om de volgende zaken: welke bacheloropleiding, welke vestigingsplaats, welke zaken binnen de Ad (extra) moeten zijn gedaan en welke procedure dient te worden gevolgd. Het ligt voor de hand dat dit allemaal op de website staat, voortdurend geactualiseerd.

Daarnaast wordt gewoon vermeld dat je met elk Ad-diploma bij de bacheloropleiding kunt aankloppen, maar dat je dat wel ruim op tijd moet doen. Tevens moet duidelijk zijn dat de afspraken in principe gelden voor een doorstroom met dezelfde variant (vt/dt/duaal), en dat in alle andere gevallen apart contact dient te worden opgenomen.

Bovendien dient te worden aangegeven dat het recht op een bepaalde doorstroomvorm in principe geldt voor degenen die meteen na de Ad willen doorstromen (en bijvoorbeeld de studie in maximaal drie jaren hebben gedaan). Degenen die na de Ad gaan werken of een grotere vertraging hebben opgelopen, kunnen zich formeel op individuele basis aanmelden bij de bacheloropleiding en vragen om een resterend programma met gebruikmaking van een individueel beoordelingsproces en de daarbij behorende vrijstellingen⁴.

Tenslotte gaan we er vanuit dat de bacheloropleiding in de communicatie van de Ad-opleiding wordt genoemd en dat alle belangrijke aspecten ook bijvoorbeeld aan de orde komen in het mbo in een keuze-deel voorbereiding hbo en bij de studiekeuzecheck⁵.

Landelijke samenwerking

De wetgever heeft in de toelichting van de wet voor de Ad de volgende oproep gedaan: *Het is wenselijk dat de hogescholen in gezamenlijkheid tot een ruim aanbod van hbo-bacheloropleidingen komen waarnaar associate degree-afgestudeerden kunnen doorstromen. Hiermee wordt recht gedaan aan de profilering van de student en de emanciperende functie van de associate degree-opleiding.*

Zoals al eerder gemeld is het zo dat elke Ad'er in principe naar elke bacheloropleiding mag en ook kan doorstromen. Maar de overheid denkt uiteraard bij deze oproep aan een resterend programma van twee jaar, ook als daaraan nog wat extra vakken en onderdelen zijn gekoppeld om de meeste kans van slagen te hebben. Het helemaal opnieuw met een Bachelor starten, dan kan... maar dat heeft behoorlijk veel 'pijnlijke' gevolgen voor de student en voor de hogescholen, gelet op de financiële aspecten⁶.

De profilering zal, nemen we aan, te maken hebben met de ontwikkeling van talenten, zodanig dat iedereen een passend niveau kan bereiken, met een daarbij behorende richting. Het is zonde als iemand bijvoorbeeld iets in de techniek wil gaan doen en in de Bachelor uitvalt; het is dan beter dat die persoon nu toch in staat is een hbo-diploma te verwerven. De emanciperende functie is daaraan

⁴ Een optie die te onderzoeken valt, is dat de betreffende alumnus in zo'n geval kijkt wat er 'toen' voor het eigen cohort (met die studievariant) mogelijk was en vervolgens met de voormalige opleiding contact opneemt, op tijd voor een aanmelding bij die bepaalde bacheloropleiding (met mogelijk een andere studievariant). Er kan samen worden bezien wat in voorkomend geval is te doen om het Ad-diploma weer zo actueel mogelijk te laten zijn. Dus via maatwerk bepaalde nieuwe onderdelen van de Ad laten doen (als contractant) om daarmee weer te kunnen voldoen aan de eisen die aan de soepele doorstroom worden gesteld. Dat scheelt ook werk voor de ontvangende bacheloropleiding... En het is een mooie invulling van alumnibeleid van de Ad...

⁵ In de toelichting op de Ad-wet werd dit als volgt verwoord: *Van belang is dat associate degree-studenten goed worden voorgelicht over de gevolgen van hun eventuele studievertraging. De toegekende prestatiebeurs over de periode waarin de student studievertraging oploopt wordt immers niet omgezet in een gift, tenzij zij later alsnog een hbo-bacheloropleiding voltooiën binnen de diplomatermijn. In de praktijk zullen de associate degree-studenten en de associate degree-afgestudeerden door middel van voorlichting worden begeleid bij de keuzes die zij moeten maken. Hiervoor zullen intensieve voorlichtingsprogramma's worden ontwikkeld.* Overigens is ons niet bekend of die programma's inmiddels zijn ontwikkeld...

⁶ Elk individu in ons land mag op kosten van de overheid een Ad, een Bachelor en een Master doen. Maar met de effecten van een parallel systeem in het hbo is dan geen rekening gehouden, kijkend naar de daarbij geldende regelingen. Iemand kan een Ad doen (2 jaren) en vervolgens met een volledig andere Bachelor beginnen (4 jaren), dus minimaal 6 jaren in het hbo doorbrengen. De student kan gaan lenen en een beroep doen op aanvullende bronnen, de hogescholen kunnen dit niet en moeten het doen met 4 jaren bekostiging. Hiervoor zijn wel oplossingen binnen het systeem te vinden, maar de overheid heeft (nog) geen signalen afgegeven hiernaar op zoek te willen gaan.

te koppelen, met de kans die men heeft om in een positieve zin twee jaren te studeren, met een diploma als resultaat, in plaats van hetzelfde in een Bachelor te doen en met een negatieve situatie te worden geconfronteerd. De Ad werkt als zodanig uitdagend op studenten uit, om een stap in het hoger onderwijs te zetten.

De oproep is dus eigenlijk aan de Vereniging Hogescholen en de daaraan gekoppelde sectorraden (en opleidingsoverleggen). Men moet ervoor gaan zorgen dat er een landelijk netwerk is rond de leerwegen via de Ad. Het mooiste scenario zou zijn als dit in elke regio kan (goed voor de regionale economie en voor de studenten zelf – en daarvan zijn gelukkig al goede voorbeelden te geven), met overal verwante leerwegen die nominaal vier jaar vragen, zonder elkaar conculllegiaal in de wielen te fietsen en door te zorgen voor vergelijkbare rechten voor de studenten. Dat geldt dus ook voor de werkenden en degenen die met een Ad eerst aan de slag gaan en pas later de Bachelor in het vizier krijgen.

Of er een landelijke website nodig is... misschien wel. Mogelijk dat studiekeuze123 hieraan een bijdrage kan leveren. Maar het is zonder meer interessanter voor Ad-studenten om te weten waar verwante doorstroom mogelijk is, maar dan ook tevens met specialisaties. Iets voor het landelijke Ad-platform, maar ook voor de sectorraden die het overleg tussen managers van Ad- en bacheloropleidingen kunnen coördineren?

Een speciale aandacht is er natuurlijk voor de Professional Associate Colleges, met een bundeling van de Ad's en dan veelal met een eigen vestigingsplaats. Daarbij is al meerdere keren de mogelijkheid geopperd om (op termijn) te komen tot een hbo-systeem waarbij een PAC het recht krijgt om zelf resterende bachelorprogramma's te ontwikkelen en aan te bieden – zolang deze aan dezelfde eisen als vierjarige bacheloropleidingen voldoen (en mogelijk als zelfstandige afstudeerrichting van een opleiding binnen de totale instelling zijn te positioneren). Dit lijkt een niet te vermijden scenario, maar wel een die tijd vraagt.

Gedachten voor een tekst

Het is niet aan ons om aan te geven wat een goede basistekst is als het gaat om het communiceren rond de doorstroom van de Ad naar de Bachelor. Toch hier een poging, met een aantal van de aspecten die zijn behandeld voor de Ad-stukken.

Als je aan een Ad-opleiding begint, is het goed om te weten dat je na het behalen van de Ad-graad kunt doorstromen naar een Bacheloropleiding voor het behalen van de Bachelorgraad. In principe kan het elke bacheloropleiding zijn.

Maar we hebben als hogeschool heldere afspraken gemaakt met diverse bacheloropleidingen over het programma dat met het oog daarop nog dient te worden gevolgd. Als het om een opleiding gaat die inhoudelijk verwant is met jouw Ad-opleiding, gaat het in principe om een programma van twee studie jaren, dus 120 studiepunten. Op deze wijze kun je in vier jaren zowel de Ad- als de Bachelorgraad behalen.

Is de bacheloropleiding niet of minder inhoudelijk verwant, dan bepaalt de ontvangende opleiding wat je nog moet doen. Dat kan ook nog steeds een programma van twee studie jaren zijn, mogelijk met extra onderdelen. Maar wellicht is dit niet haalbaar en zul je nog drie jaren moeten studeren. Dat betekent een jaar langer studeren, zo alles bij elkaar, en dat kost niet alleen meer tijd maar ook meer geld, met uitgaven voor de studie. Houd daar rekening mee, met zo'n 'investering'.

Op onze website bij www..... vind je steeds de meest actuele situatie voor de mogelijkheden om na de Ad een Bachelor te behalen in twee studie jaren: welke bacheloropleiding, welke instelling, welke vestigingsplaats, welke zaken binnen de Ad moeten zijn gedaan en welke procedure dient te worden gevolgd.

Voor aanvullende informatie hierover en met betrekking tot andere doorstroommogelijkheden kun je tijdens de opleiding terecht bij de studiebegeleider, de mentor, de decaan of bij studenteninformatiebalie.

ANNEX

1 Passages uit toelichtingen op de wetten, betreffende de Ad

- Mede gelet op het voorgaande moet het, om een goede keuze te kunnen maken, voor een kandidaat-student helder zijn welke mogelijkheden een associate degree-opleiding biedt op de arbeidsmarkt en voor verdere scholing in het hoger beroepsonderwijs en wat de verschillen zijn tussen een associate degree-opleiding en een hbo-bacheloropleiding.
De onderwijsinstelling is op grond van artikel 7.13, 7.15 en 7.59 van de WHW verplicht dergelijke informatie aan kandidaat-studenten te verstrekken. Op grond daarvan moet de student een afgewogen keuze kunnen maken tussen een associate degree-opleiding of een hbo-bacheloropleiding, waarbij hij ook rekening kan houden met de eventuele (financiële) gevolgen van die keuze. Hierbij kan de kandidaat-student rekenen op ondersteuning en begeleiding vanuit de vo-school of de mbo-instelling in het kader van loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB).

- *Na afronding van de associate degree*

De associate degree-opleiding leidt op tot niveau 5 van het EQF en NLQF en wordt afgerond met de graad Associate degree. Het instellingsbestuur kan de graad aanvullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft.

De associate degree-opleiding heeft als doel dat afgestudeerden op de arbeidsmarkt in functies op niveau 5 instromen en (net als het Ad-programma nu) om te dienen als opstap naar hbo-bacheloropleidingen voor studenten die zich, na kennismaking met het hoger onderwijs, verder willen ontwikkelen. Het wetsvoorstel voorziet in een taak voor instellingen om de verdere opscholing van afgestudeerden aan associate degree-opleidingen te bevorderen. Het betreft zowel een taak voor de instelling die de associate degree-opleiding verzorgt als voor de instelling die de hbo-bachelor-opleiding verzorgt waarnaar de associate degree-student wil doorstromen.

De instelling die de associate degree-opleiding verzorgt, ondersteunt de student in zijn oriëntatie op hbo-bacheloropleidingen. Deze instelling beschrijft tevens in de onderwijs- en -examenregeling welke mogelijkheden er voor doorstroom naar de hbo-bachelor zijn voor de aan deze associate degree-opleiding afgestudeerden. De medezeggenschap heeft instemmingsrecht op het betreffende deel van de onderwijs- en examenregeling.

De instellingen die hbo-bacheloropleidingen verzorgen waarnaar de associate degree-student overweegt door te stromen, dragen er zorg voor dat de student kennis kan nemen van de inhoud en duur van het resterende deel van hbo-bacheloropleidingen. Deze instellingen dragen er ook zorg voor dat de associate degree-afgestudeerde die voor de hbo-bacheloropleiding kiest, het resterende deel van de opleiding op een zo efficiënt mogelijke wijze kan afronden, bij voorkeur in een verkorte periode. Hierbij zij aangetekend dat het uiteindelijk aan de examencommissie van de desbetreffende (groep van) hbo-bacheloropleidingen is om te bepalen welke programmadelen de associate degree-afgestudeerde nog moet volgen om een hbo-bachelor-diploma te kunnen behalen.

Het is wenselijk dat de hogescholen in gezamenlijkheid tot een ruim aanbod van hbo-bacheloropleidingen komen waarnaar associate degree-afgestudeerden kunnen doorstromen. Hiermee wordt recht gedaan aan de profilering van de student en de emanciperende functie van de associate degree-opleiding.

- De reacties zijn aanleiding geweest om de bepalingen aan te passen waarbij het belang van de associate degree-afgestudeerden centraal staat. Gedurende het overstapproces naar de hbo-bacheloropleiding hebben de instelling die de associate degree-opleiding verzorgt en de instelling die de hbo-bacheloropleiding verzorgt, op verschillende momenten verantwoordelijkheden ten aanzien van de student.

Hierbij dient bijzondere aandacht uit te gaan naar mogelijke vrijstellingen voor de afgestudeerde associate degree-studenten en de programmatisch aantrekkelijke inrichting van de hbo-bacheloropleiding voor de associate degree-afgestudeerden.

2 Informatie in de Onderwijs- en Examenregeling over keuzemogelijkheden

Het instellingsbestuur verstrekt zodanige informatie aan studenten en aspirant-studenten over:

- a. de instelling,
- b. het te volgen onderwijs in algemene zin,
- c. de differentiatie in het opleidingsaanbod,
- d. de selectie van studenten,
- e. de opleidingsnamen, en
- f. de graden die aan de opleidingen zijn verbonden,

dat deze studenten en aspirant-studenten in staat zijn de opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens en zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen.

3 Studentenstatuut – gelet op de Ad

Het volgende staat o.a. in de wet over het studentenstatuut:

1. Het instellingsbestuur stelt het studentenstatuut vast en maakt dit bekend.
2. Het instellingsbestuur reikt aan iedere student bij de eerste inschrijving voor een opleiding het studentenstatuut uit. Indien noodzakelijk reikt het instellingsbestuur ook bij inschrijving voor een volgend studiejaar het studentenstatuut uit.
3. Het studentenstatuut omvat een opleidingsspecifiek deel en een instellingsspecifiek deel.
4. Het opleidingsspecifiek deel bevat in elk geval:
 - a. een beschrijving van de studieopbouw en de ondersteunende faciliteiten die de student door de instelling worden aangeboden, waaronder in ieder geval worden begrepen:
 - 1 informatie over de opzet, organisatie en uitvoering van het onderwijs,...

...